

YABANI HAYVAN VE BİTKİ TÜRLERİNİN ULUSLARARASI TİCARET KONVANSİYONU (CITES)

CITES (Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaret Konvansiyonu), yabani hayvan ve bitki türlerinin canlı ve ölü örnekleri ile bunların kolayca tanınabilen parçaları ile türevlerinin sözleşmeye taraf ülkeler arasındaki ithalatını, ihracatını, reeksportunu ve denizden girişini kısacası uluslararası ticaretini; temeli izin ve belgelere dayanan ve ancak sözleşmede belirtilen bazı şartların yerine getirilmesi halinde bu izin ve belgelerin verilmesini öngören uluslararası bir düzenlemedir.

Sözleşme yabani hayvan ve bitki türlerinin ticaretinde bu canlıların yaşamlarının tehlikeye girmesini önlemeyi amaçlamaktadır.

1963'te Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) üye ülkelerinin toplantısında CITES taslağı kabul edildi. 3 Mart 1973'te Washington'da 80 ülkenin temsilcilerinin katıldığı toplantıda sözleşme metni kabul edildi ve 1 Temmuz 1975'te CITES yürürlüğe girdi. Günümüze kadar 183 ülke imzalamıştır.

CITES'in UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) tarafından yönetilen Sekreteryası İsviçre'nin Cenevre kentindedir. Ayrıca üye ülkelerin oluşturduğu her iki ya da üç yılda toplanan ve sözleşmenin işleyişini kontrol eden Taraflar Kongresi bir diğer önemli yönetim organıdır.

Her taraf ülke sözleşmeye tabi izin ve belgeleri düzenlemeye yetkili bir veya daha fazla sayıda Yönetim Mercii ve bu Yönetim Mercilerine Sözleşme kapsamında belirtilen bilimsel tavsiyeleri yapmakla görevli bir ya da daha fazla sayıda Bilimsel Mercii belirlemek durumundadır.

Ticaretlerinin düzenlenmesi farklı derecede bulunan yabani hayvan ve bitki türleri 3 ayrı ek liste olarak belirlenmiştir. Bu ayırım türlerin korunma gereksinimlerinin derecesine göre belirlenmiştir. **EK-1** listesi nesilleri tükenme tehdidi ile karşı karşıya bulunan ve bu nedenle örneklerinin ticaretinin sıkı mevzuata tabi tutulması ve bu ticarete sadece istisnai durumlarda izin verilmesi zorunlu olan türleri içerir.

EK-2 listesi nesilleri mutlak olarak tükenme tehdidiyle karşı karşıya olmamakla birlikte, nesillerinin devamıyla bağdaşmayan kullanımları önlemek amacıyla ticaretleri belirli esaslara bağlanan türleri içerir.

EK-3 listesi ise herhangi bir taraf ülkenin kendi yetki alanı içinde düzenlenmeye tabi tuttuğu ve aşırı kullanımını önlemek veya kısıtlamak amacıyla ticaretinin denetime alınmasında diğer taraflar ile iş birliğine ihtiyaç duyduğunu belirttiği bütün türleri kapsar.

Türkiye ile İlişkileri:

Ülkemiz CITES Sözleşmesine, 22 Aralık 1996 tarihinde taraf olmuştur.

Sözleşme (CITES) kapsamında yer alan hayvan ve bitki türlerinin uluslararası ticaretinin kontrol altına alınmasına yönelik usul ve esasları ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon sağlayarak düzenleme amacıyla: Çevre Bakanlığınca 27.12.2001 tarihli 24623 sayılı uygulama yönetmeliği çıkarılmıştır.

CITES Belgesi ise yönetmeliğin I, II ve III sayılı listelerinde yer alan bir türe ait örneğin ihracat, ithalat, yeniden ihracatı ve denizden girişinde, yönetim mercileri tarafından düzenlenen, bu kapsamda yapılan işlemler sırasında taraf devletlerin yönetim mercileri ve gümrük idarelerince aranan, sözleşme hükümlerine uygun formatta düzenlenen formdur.

CITES Uygulama Yönetmeliği'ne göre CITES belgelerinde yer alan türler için izin ve belgelerin düzenlenmesi konusunda yönetim mercileri aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir;

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Kuşlar, deniz memelileri hariç memeliler, sürüngenler, iki yaşamlılar (hem suda hem karada yaşayan), eklem bacaklılar,

Orman Genel Müdürlüğü; Orman ürünleri ve mevcut mevzuatla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görevleri dışında kalan türler,

Bahççılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü; Karasal omurgasızlar, yumuşakçalar, denizlerde ve iç sularda bulunan bitkiler de dâhil su ürünleri ile bunların yumurtaları, deniz memelileri,

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü; Tüm canlı bitkiler,

Yönetim mercilerine izin ve belgelerin düzenlenmesi ve sözleşmede belirtilen tavsiyeleri yapacak bilimsel mercii ise **TÜBİTAK** olarak tespit edilmiştir.

Resmi Web Sitesi: <http://www.cites.org>